

ΘΕΜΑ: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σχολική Βία και Σχολική Παραβατικότητα;

Η **σχολική βία** είναι οι πράξεις στο χώρο του σχολείου οι οποίες αφορούν στη χρήση βίας σε οποιαδήποτε της μορφή με στόχο την απειλή, τον εξαναγκασμό, τον εξευτελισμό, την υποταγή ή ακόμα και τον τραυματισμό ατόμου ή ατόμων. Αφορά σε συγκρούσεις μεταξύ ατόμων ή/και συμπλοκές μεταξύ ομάδων καθώς και τους βανδαλισμούς μικρής ή μεγάλης έκτασης.

Η **σχολική παραβατικότητα** είναι οι πράξεις στο χώρο του σχολείου η οποίες παραβαίνουν τους κανονισμούς του σχολείου με ή χωρίς τη χρήση βίας.

Η **βία και η παραβατικότητα** αποτελούν σοβαρό πρόβλημα στο χώρο του σχολείου και τόσο τα ίδια τα περιστατικά όσο και οι συνέπειές τους, επηρεάζουν αρνητικά ολόκληρη τη σχολική κοινότητα. Οι έρευνες έχουν δείξει ότι η βία, ο εκφοβισμός και το ψηλό επίπεδο παραβατικότητας συντελούν άμεσα στα χαμηλά ποσοστά μάθησης, στη μειωμένη αυτοεκτίμηση, στην έλλειψη κινήτρων και προσπάθειας, στην επιδείνωση του φαύλου κύκλου της βίας και στην αύξηση του στρες τόσο των μαθητών όσο και των εκπαιδευτικών.

Κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν την εμφάνιση/μείωση των φαινομένων βίας και παραβατικότητας

1. Η άσκηση πίεσης μεταξύ συνομήλικων

Συχνά στο χώρο και εκτός του χώρου του σχολείου, μαθητές σχηματίζουν ομάδες ή κλίκες οι οποίες ασκούν βία και εκφοβισμό σε άλλους μαθητές ή ομάδες μαθητών. Είναι σημαντικό το σχολείο να εντοπίζει έγκαιρα τέτοιου είδους ομάδες και να δρα αποτρεπτικά στη δράση τους. Οι μαθητές με τη σειρά τους χρειάζεται να ενημερωθούν για τις αρνητικές επιπτώσεις που συνεπάγονται με τη συμμετοχή τους σε αυτές τις ομάδες καθώς και για την πολιτική του σχολείου ενάντια στη βία και στην παραβατικότητα. Η επίδραση των συνομηλικών μεταξύ τους μπορεί να μετατραπεί από αρνητική σε θετική μέσω ειδικών προγραμμάτων εκπαίδευσης.

2. Η αντίδραση του σχολείου

Ο τρόπος με τον οποίο το σχολείο αντιδρά στα φαινόμενα βίας και παραβατικότητας είναι καθοριστικός στη μείωση και στο σταδιακό τερματισμό τους. Οι μη αποτελεσματικές παρεμβάσεις όπως η αδιαφορία, ο μη καθορισμός ξεκάθαρης πολιτικής και διαδικασιών, η ελλιπής επόπτευση, η ασάφεια, η ασυνέπεια, η έλλειψη ομοιόμορφης διαχείρισης καθώς και η απουσία συνεπειών, επιτείνουν και διογκώνουν το πρόβλημα. Αντίθετα, η ανάπτυξη στρατηγικής με τη συμμετοχή όλων, τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην εφαρμογή, αποτελεί την καλύτερη απάντηση στη εξάλειψη αυτών των φαινομένων. Οι μαθητές που

αντιλαμβάνονται το σχολείο τους ως αποφασιστικό φορέα ενάντια στη βία, εμπλέκονται σε πολύ λιγότερες συγκρούσεις από τους μαθητές οι οποίοι νοιώθουν ότι το σχολείο τους δεν εφαρμόζει συνέπειες και ξεκάθαρο πλαίσιο συμπεριφοράς.

3. Η στάση της οικογένειας και της κοινότητας

Όπως και στο σχολείο, η στάση της οικογένειας και της κοινότητας στα θέματα βίας είναι εξαιρετικά σημαντική. Αν οι γονείς επιδεικνύουν ανοχή στη βία ή εκδηλώνουν οι ίδιοι βία μέσω της κακοποίησης ή/και παραμέλησης στην οικογένεια, τα παιδιά τους είναι πολύ πιθανόν να μετατραπούν σε φορείς σύγκρουσης, βίας και αντιπαράθεσης μιμούμενοι τα πρότυπα των σημαντικών ενηλίκων στη ζωή τους. Με τον ίδιο τρόπο, αν στην κοινότητα υπάρχουν ψηλά επίπεδα βίας και παραβατικότητας με την ανοχή ή την αδυναμία αντιμετώπισης τους εκ μέρους των Αρχών, τότε αναπόφευκτα οι μαθητές εκδηλώνουν όμοιες συμπεριφορές θεωρώντας τες φυσιολογικές και ως μέρος της ευρύτερης κουλτούρας του περιβάλλοντος στο οποίο ζουν. Είναι για αυτούς και άλλους λόγους που οι δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης χρειάζεται να περιλαμβάνουν τη συμμετοχή των γονέων και της κοινότητας.

Η αναγκαιότητα της ανάπτυξης Σχεδίου Δράσης για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Σχολικής Βίας και Παραβατικότητας.

Το Σχέδιο Δράσης αναπτύσσεται από τα σχολεία με στόχο τη μείωση του κινδύνου εκδήλωσης βίαιων και παραβατικών συμπεριφορών και χρησιμοποιείται για τη διαμόρφωση πολιτικής και διαδικασιών πρόληψης και αντιμετώπισης των επικίνδυνων συμπεριφορών που μπορεί να εκδηλωθούν στο σχολείο. Οι έρευνες παγκόσμια, καταδεικνύουν ότι η ενημερότητα και η προετοιμασία των σχολείων για αυτού του είδους τις καταστάσεις, αυξάνει την ασφάλεια των μαθητών και των εκπαιδευτικών και βελτιώνει το κλίμα του σχολείου και της κοινότητας που το περιβάλλει.

Αρχές που διέπουν τη διαμόρφωση Σχεδίου Δράσης για την Ενδοσχολική Βία

Τα σχολεία οικοδομούν το Σχέδιο Δράσης σύμφωνα με τις υφιστάμενες δομές του σχολείου, ανάλογα με τις ανάγκες τους και το είδος και την έκταση της βίας και παραβατικότητας τα οποία εμφανίζονται στο χώρο τους.

1. Την ανάπτυξη του **Σχεδίου Δράσης** συντονίζει ο υπεύθυνος ΒΔ ή ΒΔΑ΄ της Επιτροπής Αγωγής Υγείας και Πρόληψης της Ενδοσχολικής Βίας του σχολείου. Καθορίζεται **ομάδα εκπαιδευτικών** οι οποίοι θα ενισχύσουν συντονιστικά τις δράσεις που προνοούνται στο Σχέδιο.
2. Το **Σχέδιο Δράσης** αναπτύσσεται μέσα από ανοικτό διάλογο με την ευρύτερη συμμετοχή από την κοινότητα. Στο διάλογο και τη διαμόρφωση του τελικού Σχεδίου Δράσης συμμετέχουν ουσιαστικά οι μαθητές, οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί, η διεύθυνση, η κοινότητα και άλλοι κοινωνικοί εταίροι που μπορούν να συνεισφέρουν είτε μέσω τις εξειδίκευσής τους, είτε λόγω των αρμοδιοτήτων τους. Η διευρυμένη συμμετοχή εξασφαλίζει σε μεγαλύτερο βαθμό την αποδοχή και εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης.
3. Ο σχεδιασμός πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα στάδια δράσης δηλαδή α. Την Εκτίμηση των αναγκών, και την αξιολόγηση i. των υφιστάμενων διαδικασιών, ii. της εφαρμογής πειθαρχικών μέτρων, iii. του συστήματος επόπτευσης, β. Την Πρόληψη, και γ. Την Αντιμετώπιση καθώς και την ανάπτυξη πρωτοκόλλου διαδικασιών σε περίπτωση κρίσιμης ανάγκης.

4. Το Σχέδιο Δράσης πρέπει να είναι απλό, κατανοητό και εφικτό. Όλοι στο σχολείο καθώς και οι συνεργάτες του, πρέπει να γνωρίζουν τις βασικές του πτυχές.
5. Στο Σχέδιο Δράσης αναφέρονται τα υπεύθυνα άτομα/ομάδες/επιτροπές, οι ρόλοι, τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες τους.
6. Στο Σχέδιο Δράσης συμπεριλαμβάνονται πρόνοιες που αφορούν στην εκπαίδευση του προσωπικού σε θέματα πρόληψης και διαχείρισης.
7. Το Σχέδιο Δράσης πρέπει να αναπτύσσεται βάση χρονοδιαγράμματος με άμεσους, μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους.
8. Το Σχέδιο Δράσης αναπροσαρμόζεται σε ετήσια βάση έτσι που να ανταποκρίνεται καλύτερα στις εκάστοτε ανάγκες και συνθήκες του σχολείου.
9. Το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει τους τρόπους και τα μέσα υλοποίησης του.
10. Το Σχέδιο Δράσης υλοποιείται μέσα από προσεκτικό προγραμματισμό και τη συμμετοχή όλου του εκπαιδευτικού προσωπικού του σχολείου.